

Afganisztán Nemzeti Rendőrsége, azaz a bürokrácia megjelenése a premodern társadalomban

Dely Péter

Bevezetés

Jelen tanulmányban Afganisztán Nemzeti Rendőrségével, annak szociológiai vizsgálatával kívánok foglalkozni. A témaválasztásomban szerepet játszott, hogy 2004 és 2010 között összességében három évet töltöttem el az országban rendőri oktatói-kiképzői minőségben. Részt vettem az afgán rendőri felsővezetők oktatásában, képzési programokat dolgoztam ki a kábítószer ellenes küzdelemben részt vevő rendőri erők számára, és többek között tagja voltam a Kabuli Rendőri Különleges Egység (Kabul SWAT Team) első kiképzőinek. Az ott töltött idő alatt közvetlen és intenzív tapasztalatokat szereztem az Afgán Nemzeti Rendőrséget sújtó problémákról, a rendszer belső és külső problémáiról. A szociológiai tanulmányok során pedig olyan elméleteket, tanulmányokat ismertem meg, melyek segítségével az észlelt problémák társadalmi- szociológiai szinten megmagyarázhatóak. Az Afgán Nemzeti Rendőrség – mint tudományos téma - a továbbiakban is az egyik fő érdeklődési területem, jelen dolgozatomban ezen terület egy szeletét szeretném megvilágítani.

A tanulmány elkészítésekor az általam felhozott példák saját tapasztaláson alapulnak. Hasonló tapasztalatokat szereztek az Afganisztánban szolgálatot teljesítő katonák is, azonban dolgozatomban nem hivatkozom publikációikra, a példák saját megfigyelésként lesznek feltüntetve.

I. Afganisztán társadalma

A mai Afganisztán területén már Kr.e. 3000 körül is léteztek lakott települések. A terület földrajzi sajátosságai miatt egymástól független kis közösségek alakultak ki, melyek nem álltak szoros kapcsolatban egymással. A szerveződések családi, vérségi, nemzetiségi alapon szerveződtek.

Afganisztán területén pastu, tádzsik, hazara, üzbég, türkmén, és beludzs népcsoportok élnek. A történelem során egy klasszikus premodern agrártársadalom

Nemzetbiztonsági Szemle MMXIV/Különszám II.

társadalom épült fel. Kovács Gábor *A modern társadalom* című stúdiumvázlatában a következőképpen ír a premodern társadalmakról:

*„Bennük az egyén születésénél fogva be van ágyazódva a számára a születés véletlene folytán adott csoportba, és ennek a csoportnak funkcionális egységé-
ként éli le életét. Az egyéni életvitel normáit és követelményeit alapvetően a csoport határozza meg. A premodern társadalom csoportjai a leszármazási-foglalkozási kötelékek által összetartott kisközösségek. Az egymást követő generációk életét messzemenően meghatározták a tradíciókban megtestesülő szokások. Az ezek összességét kitevő, s szinte változatlanul továbbélő vagy legalábbis lassan változó kulturális mintázatok messzemenően megszabják nemcsak a különböző egyéni élethelyzetek viselkedési szabályait, hanem a különböző foglalkozások gyakorlásának mikéntjét is. Az ilyen közösségek szellemi életét általában messzemenően meghatározza a vallási gondolkodásmód. A hagyományok mintegy megszentelt, szakrális jellegűek lesznek: ez messzemenően hozzájárul a premodern társadalom időbeli állandóságához és tartósságához. Ezek a társadalmak az egyéni invencióval szemben többnyire ellenségesek: a tradícióktól eltérő viselkedést devianciának tekintik és büntető jellegű szankciókkal sújtják.”* (Kovács)

Afganisztánban a leírásban szereplő hagyományos agrárközösségek jöttek létre a családok, klánok, törzsek, népcsoportok köré szerveződve. Az összetartó erő a vér szerinti kötelék, a hagyomány, és az iszlám vallás. A vezetői szerepek, a társadalomban betöltött pozíció, a foglalkozás örökösödés útján szállt apáról fiúra.

A XIX. században megjelent a modern társadalmak befolyása, és a külső erők Afganisztánt a modern társadalommá válás irányába kényszerítették. A történelemben ismert, hogy számos ország vívott háborút Afganisztánban, számos ország igyekezett közigazgatási rendszerét, jogrendszerét ráerőltetni az ország területén élő népekre, de senki nem járt jelentős sikerrel.

Érdekességként megemlítendő, hogy Jason Burke *al-kaida* című művében azt írja, hogy 1994-es hatalomra jutásakor a tálib mozgalom nem egy iszlám jogrendszerre épülő társadalmat kívánt létrehozni, hanem a hagyományos vidéki pastu életformát próbálta ráerőszakolni a városi lakosságra, ami szociológiai értelemben nem más, mint visszatérési kísérlet a premodern társadalmi struktúrához. (Burke, 2004)

Az ismert nemzetközi események miatt 2001 évben a nemzetközi beavatkozás véget vetett a tálib hatalomnak, és 2004-ben Afganisztán hivatalosan is alkotmányos demokráciává vált. Ez magával hozta a társadalom új alapokon történő átszerveződését, és a bürokratikus szervezetek megjelenését. Természetesen bürokratikus állami szervezetek korábban is léteztek az országban, ezeket min-

den – aktuálisan hatalmon lévő – erő megtartotta, azonban valós felépítésükben egyértelműen látható volt a Kovács Gábor által leírt tradíciókban megtestesült szokásjog.

2004 után a nemzetközi közösség a saját modern nyugati mintájára törvényeket készített, átszervezte az állami erőszakszervezeteket, és megkezdte azok tagjainak képzését- oktatását a saját demokratikus-professzionista elvei alapján, figyelmen kívül hagyva a társadalomban mélyen gyökerező tradicionális szokásjogot.

II. Az Afgán Nemzeti Rendőrség

A modern alapokra szerveződött Afgán Nemzeti Rendőrség¹⁵⁰ (a továbbiakban ANP) a belügyminisztérium irányítása alá tartozó rendvédelmi szervezet. Négy fő része van, ezek az Afgán Egyenruhás Rendőrség¹⁵¹; az Afgán Autópálya Rendőrség¹⁵²; Afgán Határőrség¹⁵³; és a Bűnügyi Nyomozó Osztály¹⁵⁴. Érdekeség hogy a Nemzeti Rendőrségen túl, szintén a belügyminisztérium alárendeltségében létezik egy Kábítószer Elleni Rendőrség¹⁵⁵ (a továbbiakban CNPA), és egy Terrorelhárítási Osztály¹⁵⁶.

Az Afgán Nemzeti Rendőrség négy fő ágazata felöleli a rendvédelmi terület szinte teljes egészét, az Egyenruhás Rendőrségbe betagozódva megtalálhatjuk a katasztrófavédelmi szerveket is.¹⁵⁷

A Kábítószer Elleni Rendőrség egy helyettes belügyminiszter közvetlen irányítása alatt tevékenykedő hatezer fős egység, saját felderítő, egyenruhás, és műveleti állománnyal. A rendőrség intézményén belül az egyetlen szervezet, amelynek törvényes joga, lehetősége van titkosszolgálati eszközök és módszerek használatára. Ez a képesség – mint a későbbiekben kitérek rá - veszélyes kombinációt alkotott a bürokrácia elveit figyelmen kívül hagyó szokásjogon, tradíción alapuló rendszerrel.

¹⁵⁰ *Afghan National Police ANP.*

¹⁵¹ *Afghan Uniform Police AUP.*

¹⁵² *Afghan Highway Police AHP.*

¹⁵³ *Afghan Border Police ABP.*

¹⁵⁴ *Criminal Investigation Department CID.*

¹⁵⁵ *Counter-Narcotics Police of Afghanistan CNPA.*

¹⁵⁶ *Counter Terrorist Department.*

¹⁵⁷ *Disaster Recovery Units.*

II. 1. Törvényi szabályozás

Mint korábban említettem, 2001 után a nyugati demokráciák által a modernizáció útjára terelt országban megkezdődött a törvényalkotás. 2003-ban megírták, és elfogadták az új alkotmányt, melyben hivatalosan szétvált a törvényhozói, bírói, végrehajtói hatalom.

Ezt követően főleg Olaszország támogatásával kezdődött meg a törvények megalkotása. Az alábbiakban felsorolom a rendőrség működését befolyásoló törvényeket a hivatalos angol fordítás szerinti abc sorrendben. Zárójelben található az eredeti törvények nevének hivatalos angol fordítása, és – ahol megtalálható volt – publikálásuk helye, ideje.

- Pénzmosás Elleni Törvény /Anti-money Laundering Law/
- Kábítószer Ellenes Törvény /Counter-Narcotics Law - Official Gazette No. 875, published 2006/02/04 (1384/11/15 A.P.) /
- Büntető Törvény /Criminal Law (Penal Code) - 1976 - Official Gazette No. 347, published 1976/10/06 (1355/07/15 A.P.) /
- Büntető Eljárásról Szóló Törvény /Criminal Procedure Code - 1965 amended 1974/
- Vámtörvény /Custom Law/
- Fiatalkorúakra Vonatkozó Törvény /Juvenile Law (Juvenile Code) - Official Gazette No. 846, published 2005/03/23 (1384/01/03 A.P.) /
- Munka Törvénykönyve /Labor Law of Afghanistan - Official Gazette No. 790, published 1999/11/01 (1420/07/22 A.P.)/
- Terrorizmus Finanszírozása Elleni Törvény /Law Combatting the Financing of Terrorism /
- Külső és Belső Biztonság Elleni Bűncselekmények Törvénye /Law Crimes against Internal and External Security /
- Bűncselekmények Felderítéséről és Nyomozásáról szóló Törvény /Law Discovery and Investigation of Crimes/
- Gyülekezési Jogról, Sztájkáról, és Demonstrációkról szóló Törvény /Law on Gatherings, Strikes, and Demonstrations - Official Gazette No. 805, published 2003/03/13 (1381/12/22 A.P.) /

- Börtönökről és Előállító Központokról szóló Törvény /Law on Prisons and Detention Centers - Official Gazette No. 852, published 2005/05/31 (1384/03/10 A.P.) /
- Rendőrségi Törvény /Police Law - Official Gazette No. 862, published 2005/09/22 (1384/06/31 A.P.) /

A fenti törvényekből többet a nemzetközi közösség tagjai készítettek el, többet pedig afgán jogtudósok, akik figyelembe vették az iszlám jogot, és a szokásjogot is. Ebből következik, hogy a törvények között ellentmondások találhatók. A törvényalkotásban rejlő problémák taglalása nem témája a dolgozatomnak, de a szervezet működési zavarainak megértéséhez a fentieket egy példával illusztrálom.

Az olasz közreműködéssel készült Rendőrségi Törvény a házkutatásról azt írja, hogy annak foganatosításához valamely bizonyíték szükséges az azt elszenvedő személy vonatkozásában. A teljesen afgán készítésű Kábítószer Ellenes Törvény szintén foglalkozik a rendőri intézkedések kérdéskörével, és a házkutatás indokául az „*elfogadható ok*” megnevezést használja. Ezek a hazai terminológiában „*megalapozott gyanú*” és „*gyanú*” kifejezések lennének. Vagyis az első esetben a rendőrséget a bizonyítási kényszer terheli. Magyarán fogalmazva, ha egy intézkedő rendőr a törvény ismeretében, annak szellemében kíván eljárni, akkor sem lehet biztos abban, hogy helyesen cselekszik.

II. 2. A bürokratikus szervezetek jellemzői

Max Weber fogalmazta meg azt a tézist, hogy a modern fejlődés egyik legfontosabb jellemzője a szervezetek fokozódó bürokratizálódása. Ez azt jelenti, hogy ahogyan a szervezetek méretei nőnek, úgy azokat egyre inkább bürokratikusán igazgatják. (Weber, 1967)

Az alábbiakban az Andorka Rudolf által összefoglalt weberi elméletet felhasználva felsorolom a bürokrácia ismérveit, és az egyes pontoknál megemlítem, hol kerülnek ezek az ismérvek összetűzésbe a premodern társadalmi viszonyokkal, a szokásjoggal, vagy pusztán a realitásokkal. (Andorka, 2003) Az általam leírtak főként a vidéki Afganisztánra jellemzőek. A fővárosban Kabulban jobban érvényesülnek a demokrácia alapelvei, de az ország nagy részén a lentebb vázolt viszonyok a jellemzőek.

1. A munka, szakismereteken alapuló munkamegosztás szerint szerveződik.

Elméleti szinten az Afgán Rendőrség állományában képzett tiszthelyettesek és tisztek dolgoznak, akik különböző (főként nemzetközi) oktatások keretében kerültek felkészítésre a feladatukhoz. A gyakorlatban ezzel több probléma van. Első és fő helyen a tradicionális afgán oktatást, illetve 2001 előtt ennek hiányát kell megemlíteni. A gyakorlatban a rendőri iskolákba jelentkezők megközelítőleg 60 százaléka írástudatlan. Ez szinte lehetetlenné teszi a jogi oktatást. A második probléma, hogy az alap rendőri iskolákat külföldi cégek, vagy rendőrök vezetik, azok állítják össze tanterveiket. Mivel nincsenek tisztában az afgán törvényi szabályozással, így a rendőri szakma gyakorlati oktatására helyezik a hangsúlyt, az elméleti tudás háttere nélkül. Leegyszerűsítve az afgán rendőr tudja, hogyan használja fegyverét, de nem tudja, mikor van hozzá törvényes joga.

A rendőrtiszteket ellenben olyan afgán rendőrök képzik, akik korábbi kapcsolataik révén oktatói beosztáshoz jutottak a Rendőrákadémián. Az a tény, hogy valaki ellenálló volt a Talibán idején, elegendő lehet egy oktatói beosztáshoz, és egy ezredesi ranghoz. Az ő oktatói hitelességük nem tárgyi tudásukra támaszkodik, hanem a tradíciókból táplálkozik, az általuk leoktatott tananyag nem az alap rendőri iskolákban oktatott modern tematika, hanem a saját elgondolásuk a rendőri munka lényegéről.

A szakismeret másik része lenne a fizikai, gyakorlati felkészítés, ami a hagyományos afgán oktatásból teljesen hiányzik.

Ezen oktatási rendszer ismertetése után nézzük meg, hogyan is épül fel egy átlagos rendőri egység. A vezetői réteg a környék tradicionális vezetői dinasztiáiból származik, függetlenül attól, hogy van-e rendőri képzettségük, és ha igen, milyen. A közép és alsó vezetői (tishti) állomány erőssége a formális, katonás megnyilvánulás, vezetőik utasításait feltétel nélkül elfogadják, hisz főként a vezetői dinasztiák támogatásával jutottak be az oktatásba. Az ő akaratukat feltétel nélkül érvényesítik.

A végrehajtói állomány – bár iskolázatlan, és műveletlen – rendelkezik a legtöbb gyakorlati rendőri ismerettel, bár az azt szabályozó törvényeket nem ismerik.

2. Egyértelmű uralmi hierarchia.

Az előző pontban leírt jelenségből egyértelműen következik a hierarchikus felépítés megfigyelhető visszássága.

A bürokratikus szervezetekben egyértelmű az alá és fölérendeltség, és az is egyértelmű, hogy ki kinek adhat utasítást. Azonban a modern szociológiai kutatások Human Relations elmélete azt is kimutatta, hogy az informális kapcsolatok, az informális hatalom legalább ugyan olyan fontos faktor, mint a formális struktúra.

Az előző pontból látható, hogy a vezetői réteg az informális, tradíciókon alapuló hatalmat mentette át a formális hatalomba. A baj a beosztotti réteggel van, akiket úgymond megfertőzhetett a nyugati szemléletmód, és felmerülhet bennük, hogy nem a tradíciók szerint kellene a hierarchiát felépíteni. Az ilyen gondolatokat keményen megtorolja a vezetés, az így gondolkodó embereket háttérbe szorítják.

3. Pontos szabályok szerint történik az előrelépés.

A fentiek alapján nem szorul különösebb bizonyításra, hogy a rendszerbe bekerülő személyek előmenetele nem függ semmiféle szabályzótól. Bár a Rendőrségi Törvény leírja a rendfokozati előmeneteli rendszert, de ezt a vezetők figyelmen kívül hagyják. A helyi közösségben elfoglalt tradicionális szerep, a család, a klán erőssége, azok dinamikusán változó viszonyai jobban befolyásolhatják az egyes személyek előmenetelét, vagy háttérbe szorulását, mint az írott szabályzók, vagy a munkavégzés milyensége.

4. Az ügyeket pontosan megfogalmazott szabályok szerint intézik.

A Rendőrség működése mindig pontosan szabályozott törvények, rendeletek által. Ezzel alapvetően két probléma van. Mint a fentiekből látható, a rendőrök nem ismerik törvényeiket, és el sem tudják olvasni azokat. A vezetők a környékükön elterjedt szokásjog alapján hozzák döntéseiket, sokszor a törvényes eljárás helyett ítélnek, és büntetnek is.

A törvényi háttér bemutatásánál írtam a törvényekben megjelenő ellentmondásokról is. Ezek alapján az is belátható, ha akad rendőr, aki az írott törvény szellemében kíván eljárni, nem lehet biztos abban, melyik előírásait kövesse. Ennek a dilemmának a feloldásaként ő is a szokásjoghoz fordul.

5. Az ügyintézésről írásos dokumentumok készülnek.

Visszatérek az oktatási rendszer hiányosságaira. A rendőrök 60 %-a írástudatlan, a funkcionális analfabéták száma még magasabb.

Ebből adódóan az afgán rendőrség rendszerében nincsenek formanyomtatványok, jelentés minták formai, tartalmi követelményekkel. A dokumentálás teljesen ad hoc rendszerben történik. Idősebb rendőri vezetők elmondása szerint az orosz befolyás időszakában volt utoljára formailag, tartalmilag szabályozott jelentési rendszer, azóta azonban igény sincs a visszaállítására.

6. A bürokraták teljes munkaidős állásban és kereset fejében dolgoznak.

Ennek a pontnak a megvalósulásában az Afgán Nemzeti Rendőrség megfelel a bürokratikus szervezet elvárásainak.

7. A bürokratikus ügyintézésben a kapcsolatok személytelenek.

Mivel az ügyintézés nem a leírt szabályok szerint történik, és a szokásjog a tradíciókat veszi figyelembe, valamint a vezetők kiválasztásánál is elsődleges szempont a helyi közösségben betöltött szerep, így nem várható el, hogy ezek a hatások ne befolyásolják a rendszer belső, és külső kapcsolati rendszerét, a szervezet hozzáállását a felmerült ügyek kezelésében.

III. Esettanulmányok

Az előző részben általánosságban írtam le a bürokratikus szervezet problémáit, és ütközésüket a szokásjog és tradíciók által működő premodern társadalmi szervezettel. Az alábbiakban néhány példát írok le, amelyek konkrétan világítanak rá a visszásságokra. Az esetek 2008-2010 között történtek Baghlan tartományban, ahol a Magyar Tartományi Újjáépítési Csoport¹⁵⁸ is tevékenykedik.

Vidékfejlesztési Program Baghlan-e Jadid

A nemzetközi koalíciós erők, az ISAF mellett párhuzamosan, vele szoros együttműködésben tevékenykedő Amerikai Hadsereg Tartós Szabadság Művelet¹⁵⁹ 2008 év elején létrehozta a Vidékfejlesztési Programot¹⁶⁰ (a továbbiakban FDD). A terv szerint egy Kerületi Felmérő Csoportnak¹⁶¹ (a továbbiakban DART) Baghlan

¹⁵⁸ Hun PRT.

¹⁵⁹ Operation Enduring Freedom.

¹⁶⁰ FDD Focus District Development

¹⁶¹ DART District Assessment Reform Team.

tartomány (melynek központja Phol-e Khumri) Baghlan-e Jadid település rendőrségének újjászervezést kellett végrehajtani.

Az FDD program szerint a DART egység a helyszínen felméri a teljes rendőri állományt, beosztásokat, munkakörök, iskolai végzettségek, illetve az épület, gépjármű, és egyéb felszerelések helyzetét. A felmérés két hete után a rendőrség teljes állományát nyolc hetes képzésre viszik, és ez idő alatt egy rendőri készenléti egység (ANCOP) Kabulból veszi át a napi ügymenetet, a DART irányítása mellett. A nyolc hét alatt végrehajtják a szükséges technikai fejlesztéseket, és az épület modernizálását (alapvető biztonsági intézkedések, áramellátás, stb.), és az állomány visszaérkezése után további egy hónap közös munka következik a DART csoporttal. Ezt követően a csoport távozik, és kéthavonta ellenőrzi a rendőrállomás működését. A csoport nyolc amerikai katonából, három afgán rendőrből (a Belügyminisztérium állományából), két rendőri oktatóból (az amerikai Dyncorp cégtől) állt. Én az EUPOL megfigyelőjeként vettem részt a munkában.

A program rendben is ment a képzés utáni egy hónapos munkáig. A DART távozása után a település vezetősége, és a tartományi rendőri vezetés úgy ítélte meg, hogy a korábbi rendőri vezető túlságosan is jó viszonyt alakított ki az amerikaiakkal, már nem megbízható a helyi közösség érdekei szempontjából. Ezért a csoport távozása után azonnal eltávolították. A frissen kinevezett- és a képzésen át nem esett új vezető – az egész állományát megbízhatatlannak tartotta, így alig egy hét leforgása alatt menesztette az összes rendőrt, és két hónap múlva, mikor a DART visszatért, csupa új, a képzésen át nem esett, iskolázatlan rendőrt találtak ott. Az FDD program országos szinten megbukott.

Tanfolyamok Phol-e Khumriban

Phol-e Khumriban a Magyar Rendőrség, és a Külügyminisztérium finanszírozásában rengeteg képzési programot folytattunk. A tanfolyamok felölelték a rendőri munka teljes egészét. Az oktatás során minden kiképző találkozott az átlagnál fogékonyabb hallgatókkal, akik hamarabb, jobban megértették a tananyagot, nyitottabbak voltak a nyugati szemléletre. Az alábbiakban három ilyen hallgató sorsát írom le.

A Női Rendőri Képzés során magyar rendőrnők oktattak afgán rendőrnőket. A fő téma természetesen az egyenjogúság kérdése volt. A tanfolyamelsőt később parancsnoka szexuális zaklatás vádjával bebörtönözte.

A Taktikai Képzés során magyar terrorelhárítók oktattak műveleti taktikákat. A tanfolyam két legtehetségesebb hallgatója a képzést követő egy hónapon belül életüket vesztették tűzharcban, mert társaik magukra hagyták őket.

Nemzetbiztonsági Szemle MMXIV/Különszám II.

A Rendőri Vezető Képzés során, fiatal tehetséges rendőrök kaptak felkészítést a modern vezetési elméletekből. A tanfolyamon egy fiatal hadnagy volt a legnagyobb ígéret. Vezetői az oktatás végén – a jó ajánlások ellenére, vagy épp azok miatt – egyedüli, állandó őrszolgálatra osztották be egy elhagyatott hegy tetején. További sorsáról nincs információ.

Nyomozás emberölés bűncselekmény vonatkozásában

Baghlan tartományban tartózkodásom alatt több emberölés bűncselekményről is tudomást szereztünk. Ha az elkövetés idején nem volt ismert az elkövető kiléte, a rendőrség nem sok figyelmet szentelt az ügynek. Amennyiben ismert volt az elkövető, a nyomozás megkezdése előtt az ügyet a helyi vének tanácsának adták át. A vének tanácsa döntést hozott, hogy az emberölés jogos volt, vagy sem. Ha jogos volt (valamely vérbosszú folyamánya), az ügy nem került a rendőrség hatáskörébe. Ha nem volt jogos, úgy ítéletet hoztak az ügyben. Ha az elkövető (vagy feltételezett elkövető) nem fogadta el a tanács ítéletét, akkor adták az ügyet a rendőrségnek eljárás céljából.

Összefoglalás

A fenti példák egyértelműen rávilágítanak arra, hogy Afganisztán, és különös tekintettel a vidéki Afganisztán társadalmi viszonyai között a bürokratikus szervezeti struktúrák eleve kudarcra vannak ítélve. Nem elsősorban hierarchikus felépítésük miatt, hanem mert szabályzásuk – természetüknél fogva – ellentétes a köznép életét befolyásoló tradicionális, szokásjog és szakrális-vallási alapon irányított rendszerrel. Amíg a nyugati demokráciák ezen szociológiai tényrt figyelmen kívül hagyják, nem érhetnek el jelentős eredményt társadalomfejlesztési törekvéseikkel.

Észre, és tudomásul kell venni, hogy a demokratikus államforma valós bevezetéséhez a társadalom szemléletét kell megváltoztatni. Ennek egyetlen útja van, a modern oktatás. A modern oktatáshoz elsősorban felkészült, felvilágosult gondolkodású oktatók kellene. Az ilyen oktatók felkészítéséhez modern oktatás kell. Mivel az egyik kívánalom feltételezi a másikat, könnyedén belátható, hogy a változást nem lehet egy lépcsőben végrehajtani. Megítélésem szerint is egy-két generáció váltásának kell bekövetkeznie, mire a társadalom nagy része alkalmassá válik a modern intézményrendszerek működtetésére, és elfogadására.

Amíg ez nem valósul meg, a nyugati elvárások csak fegyveres erőszak útján, vagy annak kilátásba helyezésével valósíthatók meg.

Felhasznált irodalom

17. Andorka Rudolf (2003): Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest.
18. Anthony Giddens (2008): Szociológia, Osiris Kiadó, Budapest.
19. Burke, Jason (2004): al-kaida – A terror árnyéka, Libri Kiadó, Budapest.
20. Kovács Gábor: A modern társadalom – Stúdiumvázlat
(www.nyitottegyetem.phil-inst.hu)
21. Magyar Honvédség: Afganisztán – CIMIC kézikönyv.
22. Weber, Max (1967): Gazdaság és társadalom, KJK, Budapest.
23. www.eupol-afg.eu
24. www.idlo.int